Metaforer och normativitet i lärarutbildares språkbruk

Gästprofessor Birgitta Sandström
birgitta.sandstrom@doch.se
Institutionen för danspedagogik

Undervisning inom lärarutbildningen handlar liksom inom annan utbildning i hög grad om *talande*, språkande. Utgångspunkten för denna studie är att sättet att bruka språket spelar roll. Den ingår som en delstudie i ett VR-finansierat projekt *Vad gör språk?* och dess resultat kan man läsa i boken *Språk och normativitet i lärares utbildning* (2011). Empirin är hämtat från två lärosäten som utbildar till lärare för yngre barn/förskollärare, lärare inom vård, hälsa och omsorg. Introduktionsföreläsningar från de två profilområden samt från introduktionen av det s.k. gemensamma området har spelats in och analyserats. Innehållet i normerna i profilen mot yngre åldrar liknade varandra i det att det som var önskvärt sammanfattningsvis var att förstå att ”det är olika”. En analys som fokuserade på utsagor om kunskap och lärande och om det framtida yrket gjorde detta tydligt. Analysen av strukturerande och orienterade metaforer i utsagorna (se Lakoff & Johnson 2003) visade även på en tonvikt på rörlighet och föränderlighet som gällde också undervisningstillfällen inom det gemensamma området. Hur lärande går till är olika för olika individer och i olika sammanhang; kunskap och lärande är i ständig rörelse och ständig förändring. Detsamma gäller läraryrket: det är olika och föränderligt. *Skillnad* kan ses som en rotmetafor som ligger under mycket av lärarutbildarnas tal. Både skillnader och föränderlighet tillskrivs positivt värde. Sättet att tala om läraryrket konstruerar en förändringsbenägen och självstyrande lärare som förväntas ta ansvar för att analysera, formulera, förstå och agera i olika situationer, men betoningen av det individuella och särskilda är en diskurs som inte enbart är verksam i skolans värld (se t ex Giddens 2002, Bauman 2002). Språkbruket kan också ses som ett uttryck för en sannings- och kunskapsrelativism som har stöd i postmodern teoribildning (jfr Liedman, Tännsjö & Westerståhl 2008) och en del av en utbredd diskurs i synen på kunskap och lärande.